

Masfjorden kommune

Strategisk næringsplan 2021-2024

Innhold

1. Innleiing	3
2. Målsetjing med planen	3
3. Kommunen si rolle.....	3
4. Masfjorden kommune - situasjonsomtale	4
4.1 Folketal.....	4
4.2 Næringstruktur.....	6
4.3. Infrastruktur og kommunikasjon	7
5. SWOT-analyse.....	8
6. Spørjeundersøking – næringsliv	9
6.1 Kommunal oppfølging	9
6.2 Samarbeid kommune/næringsliv/skule	9
6.3 Rammevilkår og framtidsutsikter:.....	10
7. Fokusområde og handlingsplan:	10
7.1 Entreprenørskap og innovasjon	11
7.2 Infrastruktur - kommunikasjon	13
7.3 Ungdom, kompetanse og utdanning.....	14
7.4 Marknadsføring og omdømebygging	15
7.5 Næringsutvikling – nye næringar eller utvikling av eksisterande verksemd?	17
8. Lokalsamfunnsutvikling	19
9. Framtida	20
Litteraturliste.....	21
Vedlegg.....	21

1. Innleiing

Strategisk næringsplan i Masfjorden kommune skal seie noko om korleis kommunen ønskjer å satse på og prioritere næringsutvikling, kva type tiltak kommune ynskjer å setje i verk og kvifor slike tiltak skal setjast i verk.

Kommunen har ein eksisterande næringsplan 2017 – 2020 og ny plan vil vere gjeldande frå 2021-2024. Utarbeiding av strategisk næringsplan er ikkje ei lovpålagt oppgåve, SNP får difor ikkje status som kommunedelplan og det blir såleis heller ikkje utarbeidd planprogram. I samband med rullering av planen, fekk næringsutviklingsselskapet Gulen og Masfjorden as, i september 2020, i oppgåve å utarbeide ny plan for perioden 2021-2024.

Det er utført ei spørjeundersøking retta mot næringsdrivande i Masfjorden kommune i tillegg til djupneintervju.

2. Målsetjing med planen

Målet med SNP er å definere felles overordna mål og tiltak for utvikling av næringslivet i kommunen slik at planen kan fungere som eit overordna styringsverktøy for prioritering av desse tiltaka.

Det er naturleg å kople SNP mot gjeldande samfunnsplan slik at det blir best mogeleg samsvar mellom overordna plan, (samfunn) og SNP, det er difor naturleg at strategiar og målsetjing er henta frå denne.

3. Kommunen si rolle

I gjeldande samfunnsplan (2012-2024) blir det peika på 3 hovudområde, folketalsauke, bustadbygging og næringsutvikling som tydelege satsingsområde i kommuneplanarbeidet. I arbeidet med rullering av SNP vil det vere naturleg å vidareføre desse. For å kunne handle aktivt på viktige område for næringsutvikling, er det openbert at det også må vere ei kopling til arealplan, (k-sak 21/19).

Som næringsutviklar har kommunen fleire roller, og ein kan dele dei opp slik; *forvaltningsrolla*, (passiv og tenesteytande funksjon som i varetek samfunnsinteresser i høve lovverket, t.d. sakshandsaming, passiv rolle), *produsentrolla*, (aktiv og bedriftsretta, tenesteytande funksjon) og *entreprenørrolla*, (aktiv og næringsretta tenesteytande funksjon som skal stimulere til vekst i eit breidt samfunnsperspektiv, dvs. næringsutvikling). Ei aktiv tilnærming der kommunen tek initiativ til næringsutvikling ved bruk av planar og tenesteyting medfører at ein i større grad kan føresjå utviklinga framover, og samstundes vere budd på utfordringar som kan oppstå.

Frå næringslivet si side, blir det peika på det å vere føreseieleg som eit viktig parameter når det vurderer nye etableringar, (Moen, 2011, s.35-40). I lys av eit slikt perspektiv, vil ei aktiv tilnærming til næringsutvikling gjere kommunen meir attraktiv ved framtidige etableringar og gjere sakshandsaming meir effektiv.

Masfjorden kommune skal ta ei aktiv rolle i næringsutviklinga i kommunen, der FN sine bærekraftsmål må leggjast til grunn for all framtidig næringsutvikling.

Fig. 1

For Masfjorden vil det vere naturleg å fokusere særskilt på desse måla:

- 7. God utdanning
- 8. Anstendig arbeid og økonomisk vekst
- 9. Innovasjon og infrastruktur
- 11. Bærekraftige (byar og) samfunn.

Bærekraftsmåla er/vil bli ein faktor for framtidig konkurransekraft, der innbyggjarar, kundar og samarbeidspartnarar i næringslivet m.fl. etterspør dokumentasjon mot miljøavtrykk. *Å inkludere bærekraftsmåla er difor naudsynt i all framtidig planlegging.*

4. Masfjorden kommune - situasjonsomtale

Masfjorden kommune er ein god kommune å bu i der innbyggjarane gjev oppvekstvilkår og bomiljø gode skussmål, og jamt over er nøgde med tenestetilbodet. Når det gjeld utvikling knytt til arbeidsplassar og ny næring er bilete annleis, over 50% (56%, SSB, 2019) av dei sysselsette er tilsette innan offentleg forvalting/tenester, og av sysselsette i privat sektor pendlar over 50% til arbeidsplassar utanfor kommunen, (48%, SSB, 2019).

4.1 Folketal

Folketalet i Masfjorden har etter ein auke frå 2010 og fram til 2017, opplevd at den gode utviklinga har snudd dei seinare åra, og følgjer ein SSB sine framskrivingar, ser ein at Masfjorden ligg «bak skjema» når det gjeld folketalutvikling.

Folketalsutvikling for vald alder og valt geografisk område

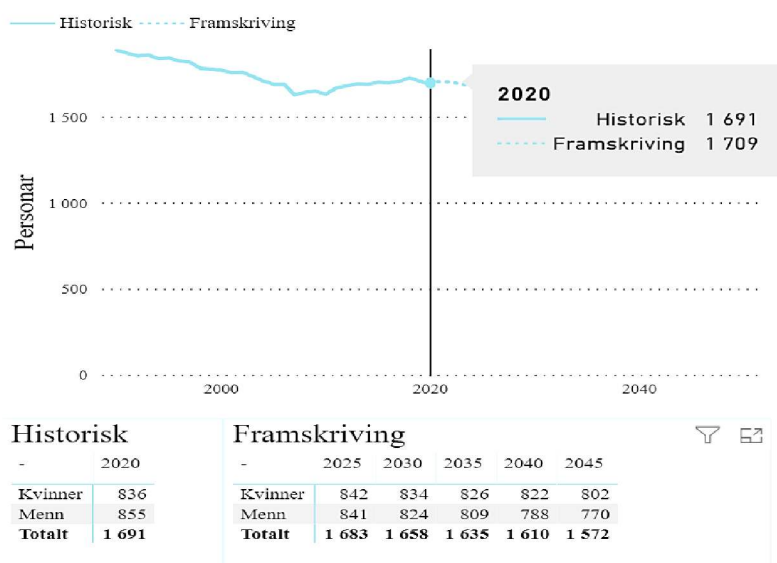

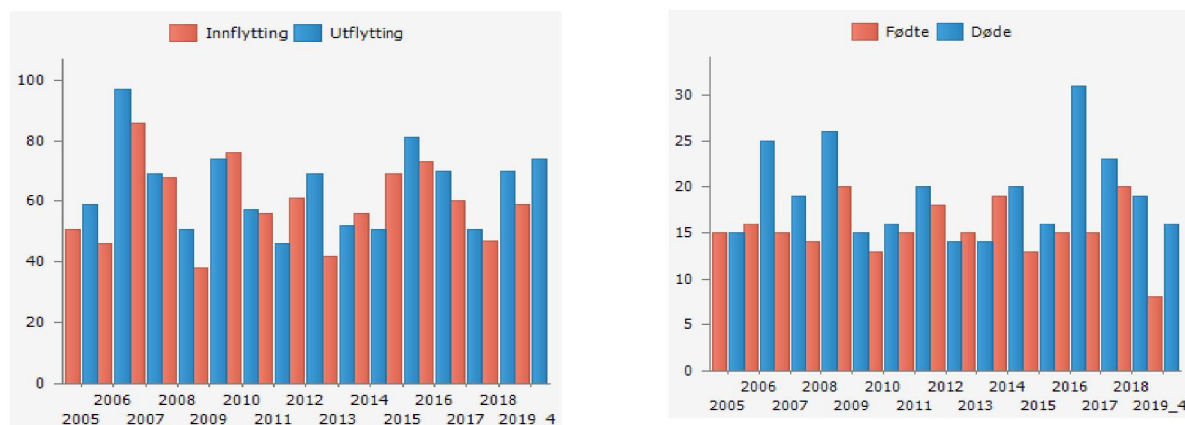
Fig.2

Årsaker til endringer i folketallet kan forklarast med følgjande variablar:

- Fødselsoverskot
- Innanlandsk nettoflytting
- Netto innvandring.

I Masfjorden er forklaringa ein kombinasjon av små fødselsoverskot og innanlandsk nettoflytting. Negative fødselsoverskot fortel også at Masfjorden har ein demografi som vil gje fleire eldre dersom SSB sine framskrivingar slår til.

Fig. 3

4.2 Næringstruktur

Når det gjeld sysselsetjing, må ein ta omsyn til at Masfjorden og Gulen gjennom dei siste 20 åra har hatt eit vellukka samarbeidd om utvikling av arbeidsplassar i Sløvåg, der 35% av pendlarane har arbeidsplassen sin. Stor pendling mellom kommunane gjer det såleis naturleg å sjå Gulen og Masfjorden som ein bu- og arbeidsregion. Dette må likevel ikkje bli ei kvilepute for utvikling av eige næringsliv.

Næringslivet i Masfjorden er dominert av primærnæringane, der landbruk står for 30% av alle verksemdar heimehøyrande i kommunen. Når det kjem til sysselsetjing, representerer desse næringane likevel ein liten del av totalt sysselsetjing.

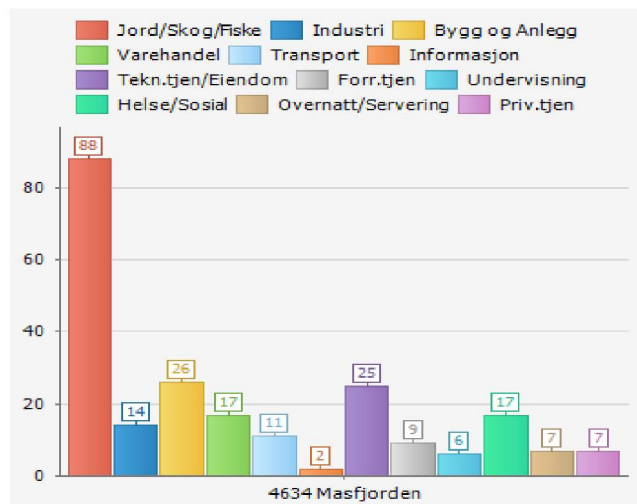

Fig. 5

Masfjorden kommune har eit breidt spekter av bedrifter innan mange bransjar, men studerer ein sysselsetjing per bedrift, syner denne at nokre få verksemdar representerer ein svært stor del av sysselsetjinga. Dette gjer arbeidsmarknaden sårbar for endringar anten det er knytt til konjunkturar, teknologiske framsteg eller endring i konkurransesituasjon.

Til dømes representerer bransjar knytt til elektrisitet, vatn og renovasjon tre verksemdar, men representerer 28% av dei sysselsette i Masfjorden. Tek ein også omsyn til bergverk og utvinning ser ein at vel 55% av sysselsette i privat sektor er knytt til 5 verksemdar (i praksis tre, då BKK har ein stor del av dei tilsette innan el-forsyning, 33 tilsette).

(Sjå vedlegg for separate grafar.)

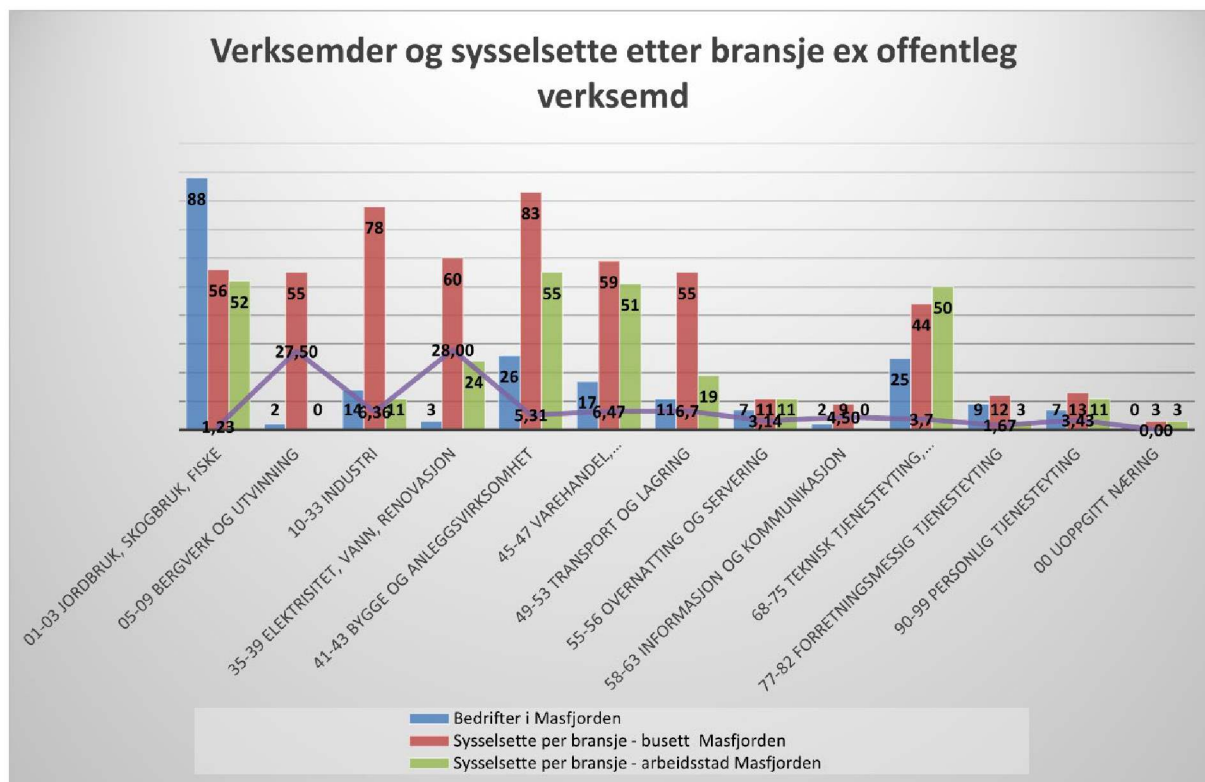

Fig. 6 verksemder og sysselsetjing – gjennomsnittleg tal tilsette per bransje.

4.3. Infrastruktur og kommunikasjon

Det er mange portar til kommunen. Frå sør kan ein ta av frå E39 ved Andåskrysset og følgje FV570 som kryssar kommunen til ein møter FV 57 ved kommunegrensa til Gulen. Alternativt kan ein følgje FV57, Leirvåg-Sløvåg og deretter ta av til FV 570. Frå nord kan ein ta av frå E39 og følgje FV379 som møter FV570 ved Mollandseid. E39 kryssar gjennom kommunen i aust gjennom Matre. Frå Matre kan ein også følgje FV 92 via Stordalen til Bjordal i Høyanger kommune. Utanom E39 er vegane smale og svingete, utbetring av utsette parti har difor mykje å seie for transport og kommunikasjon i og gjennom kommunen.

Til næraste storby, Bergen tek det mellom ein og to timar, alt etter kvar i kommunen ein er busett. Her finn ein også næraste internasjonale hamn og flyplass. Masfjorden kommune har med andre ord mange ferdelsårer gjennom kommunen og ligg sentralt til med omsyn til europaveg og kommunikasjonar vidare ut i verda.

For tida er fylkesveg 570 frå Masfjordnes til Andåskrysset, (E39) under opprusting. Når det gjeld andre prosjekt er bru over Masfjorden det aller viktigaste prosjektet å få gjennomført, men det er framleis uavklart om ein får gjennomslag for finansieringsmodell til bygging av denne.

Fiber/mobildekning:

Masfjorden har tilnærma full fiberdekning, medan mobildekning har meir varierende dekningsgrad. Langs delar av Masfjordvegane opplever ein framleis at dekninga dett ut, noko som er ei utfordring både for næringsliv og privatpersonar.

5. SWOT-analyse

Styrkar	Moglegheiter
Nærleik til arbeidsplassar i regionen	- Areal
Areal – næring, (privat)	- Geografisk plassering
Lokalt eigarskap	- Utbygging av bru
Kort veg til beslutningstakar – privat/off.	- Lokalmat
Gründerskap	- Sterkt kulturliv
Oppdaterte arealplanar	- Naturressursar
Gründerbistand	- Kraftressursar
Stabil arbeidskraft	
Fiberdekning	
Sterkt organisasjonsliv	
Naturressursar	
Bransjevis mangfald i næringslivet	
Organisasjonsliv	
Svakheiter	Trugsmål
- Folketal	- Masfjordbrua blir utsett/ikkje bygd
- Offentleg økonomi	- Fråflytting
- Rekruttering	- Offentlege rammevilkår
- Utdanning/VGS	- Konjunkturar – økonomisk utvikling lokalt/nasjonalt.
- Infrastruktur	- Demografi
- Avstandar	- Rekruttering
- Små organisasjonar priv/off.	
- Dels dårleg mobildekning	
- Sårbart næringsliv - få verksemder sysselset ein stor del av arbeidstakarane.	
- Kompetanse	

Figur 7

6. Spørjeundersøking – næringsliv

Ved oppstart av arbeidet med ny SNP, gjekk det ut ei spørjeundersøking til næringsdrivande, inkludert primærnæringane i Masfjorden for å få eit innblikk i korleis næringslivet oppfattar kommunen som samarbeidspart og tilretteleggjar, og korleis ein ser føre seg at samarbeid om næringsutvikling kan gjennomførast.

Ein lav populasjon, medfører at ein må ha nokså mange svar for at undersøkinga skal gje eit påliteleg svar. Ein svarprosent på 27 gjev difor ikkje undersøkinga eit heilskapeleg bilete over korleis ein ser på lokal næringsutvikling. Tross låg svarprosent, er det likevel verdt å merke seg enkelte av tilbakemeldingane då desse gjekk att hjå respondentane og kan oppsummerast under tre sekkepostar: (moment frå undersøkinga kort presentert).

6.1 Kommunal oppfølging

Kommunen bør vere ein hjelpar/motivator ved å ha ei positiv, rask og løysingsorientert sakshandsaming og vere ein god støttespelar for etablert næringsliv gjennom rettleiing og dialog.

- *Ynskje om ei meir aktiv tilnærming til næringslivet frå kommunen si side.*
- *Dialog og rettleiing*
- *Meir effektiv saksgang*
- *Synfaring*
- *Kompetanse*

6.2 Samarbeid kommune/næringsliv/skule

Kommunen må fungere som ein katalysator for samarbeid og utvikling i næringsliv og skule. Gjennom praksis og lærlingplassar herunder støtteordningar knytt til lokale lærlingplassar kan også mindre verksemdar ta i bruk lærlingordninga. Kommunen bør oppmode til bruk av lokalt næringsliv gjennom gjesteførelingar, bedriftsbesøk og praksisplassar i skulen. Kommunen bør vere ein pådrivar for å skape møteplassar, drive nettverksbygging og etablere diskusjonsforum for å stimulere til samarbeid på tvers av bransjar, og mellom offentleg verksemd og privat næringsliv.

Samarbeidsprosjekt kommune/næringsliv:

- *Profilering, marknadsføring*
- *Lokalsamfunnsutvikling*
- *Planarbeid*
- *Møteplassar off./privat – diskusjonsforum*

Samarbeidsprosjekt skule/næringsliv

- Skulen må bruke næringslivet langt meir – utplassering
- Praksisplassar – tilskotsordning
- Gjesteførelesingar i skulen
- Bedriftsbesøk
- Nytte valfagsordninga

6.3 Rammevilkår og framtidsutsikter:

Kommunen som tilretteleggjar gjennom satsing på infrastruktur i vid forstand. Dette inkluderer tilgang på tilrettelagt bustadareal, brukande vegnett, godt utbygd mobilnett i heile kommunen og sikring av nok areal på rett stad til å sikre vidare utvikling for næringslivet. Auka bruk av kraftfondsmidlane for å redusere risiko knytt til produkt- og tenesteutvikling i lokalt næringsliv.

- Bru
- Folketal
- Kommunikasjon, herunder samferdsle og transport
- Infrastruktur
- Næringsareal
- Finansielle utfordringar
- Kommunale tilbod – attraktive samfunn
- Utvida kraftfondsordning

Folketalsutvikling er avgjerande for å skape gode lokalmiljø med tilhøyrande tenestetilbod og næringsliv. Men ei satsing utelukkande på attraktive bumiljø utan at ein samstundes satsar på næringsutvikling vil medføre reduksjon i sysselsetjinga i kommunen. (Og omvendt,- satsar ein berre på næringsutvikling, vil dette medføre til auka pendling til kommunen, medan folketalet vil gå vidare ned.) (Telemarksforskning, «Attraksjonskraft gjennom stedsinnovasjon»2014)

7. Fokusområde og handlingsplan:

I eksisterande næringsplan var det lagt opp til fire fokusområde med tilhøyrande tiltak for perioden 2017 – 2020. Ein kan på ingen måte seie at ein er i mål med tiltak lista opp i denne planen, og det er såleis naturleg å vidareføre fleire av målsetjingane også i ny plan.

Arbeidspunkt er sett opp i punktform med utdjuping i kapitelform.

7.1 Entreprenørskap og innovasjon

1. Leggje til rette for oppstart av fleire bedrifter og gründerverksemder i kommunen gjennom å tilby lokale og infrastruktur.
2. Leggje til rette for nytt (nærings-) areal og marknadsføre eksisterande areal.
3. Vere ein gründervernleg kommune ved å prioritere rask handsamingstid for næringsinitiativ og etablerarar.
4. Auka bruk av Kraftfondet i samband med etableringar. (Dempe risiko)
5. Etablere møteplassar mellom etablerte og nye verksemder, samt offentleg verksemd.
6. Ein medspelar for ny næring.

Merk; ikkje i prioritert rekkefølge

1: Leggje til rette for oppstart av fleire bedrifter og gründerverksemd i kommunen gjennom å tilby lokale og infrastruktur.

Teknisk og personleg tenesteyting/konsulentverksemd, samt eigedomsdrift utgjer mange verksemder i Masfjorden, (20%). Dei fleste av desse har kontorplassen som ein kombinasjon av heime/ute hjå kundar. Forsiktige initiativ for å etablere felles kontorfasilitetar har vore tekne, men for å få realisert slike prosjekt i distriktet, vil truleg det offentleg måtte vere med som ein aktiv bidragsytar, t.d. som OPS-prosjekt eller slik det er gjort i Fensfjordbygg på Hosteland.

Å etablere eiga verksemd er ein krevjande prosess, og risiko knytt til faktorar som økonomi, kundegrunnlag, konkurransesituasjon. Å vere einaste arbeidstakar mm vil opplevast som krevjande. Det å kunne etablere seg i eit fellesskap vil gjere det både meir attraktivt og enklare å etablere eigen arbeidsplass, og ein vil skape synergjar knytt til faktorar som kompetanse, kundegrunnlag, leveransar og ikkje minst fellesskap. Det må vere enkelt å etablere seg.

2: Leggje til rette for nytt (nærings-) areal og marknadsføre eksisterande areal.

Arealdelen av kommuneplanen er eit av dei viktigaste verkemidla ved tilrettelegging for ny og eksisterande verksemd, og må brukast aktivt ved fysisk tilrettelegging for bedriftsetableringar slik at det er tilgjengeleg areal på rett stad. Masfjorden vedtok ny arealplan 2018-2030, i 2019, (k-sak 21-19). I denne er det sett av næringsareal i alle delar av kommunen, men med stor variasjon i storleik, type næring, og kor tilrettelagt det er. Kommunen må kunne tilby klart areal når kommunen vert kontakta av aktørar som ynskjer å drive næring i Masfjorden og/eller ha kunnskap om kven som gjer det. Ferdig utarbeidde regulerings- og utbyggingsplanar er difor svært viktig.

Ledig areal bør marknadsførast i langt større grad og med fokus på kva etablerarar arealet kan vere relevant for. For større næringsareal i kommunalt eige bør dette skje i samarbeid med organisasjonar som Invest in Bergen, GMU, bransjeorganisasjonar ol. Det er særskilt viktig at ledig areal langs E39 og langs FV570 (mtp framtidig bru) mot kommunikasjonar og framkomst.

3: Vere ein gründervenleg kommune ved å prioritere rask handsamingstid for næringsinitiativ og etablerarar.

Kommunen har i dag lagt førstelinetenesta (etablerarrådgjeving) til Gulen og Masfjorden Utvikling as som er eit felles næringsselskap for kommunane Gulen og Masfjorden. Dette skal vere første kontaktpunkt for ein person som ønskjer å etablere og utvikle ny verksemd. For etablert verksemd som treng bistand til vidareutvikling, vil Næringsshagen for Gulen og Masfjorden vere eit nyttig verktøy. Kommunen har såleis gode verktøy for å bistå både gründerar og meir etablert næringsliv.

Å framheve gratis rådgjevingsteneste reduserer terskelen for å gå i gang med eiga verksemd, *alle* som kjem i kontakt med potensielle gründerar bør kjenne til kva som ligg i dette. Fokus på 1. linetenesta har resultert i ein jamn auke i tal på henvendingar til GMU dei siste tre åra når det gjeld rådgjeving knytt til etablering og søknadsskriving. Å ha tilgang til gratis rådgjevingstenester med open dør er ein ressurs som må marknadsførast best mogeleg og det er særskilt viktig at dei som sit i frontlina og møter gründerar/etablerarar har god kunnskap om denne tenesta. Både GMU og kommune skal ta ansvar for dette.

For å utnytte ressursane på best mogeleg vis bør ein styrkje samarbeidet med næringsselskapet og gjere nye vurderingar for kva oppgåver som kan liggje her, jmf k-sak FS-10/12

Dersom ein skal vere ein gründervenleg kommune, må ein vurdere prioriteringsreglar for handsaming av plan – og byggjesaker der viktige tiltak innan næringsutvikling får høg prioritet. Dette må i så fall gjerast ved å utarbeide politisk bestemte prosedyrar/retningslinjer for kva kriterium ei slik vurdering skal byggje på.

4: Auka bruk av Kraftfondet i samband med etableringar.

Kraftfondet er ein viktig ressurs for mange verksemder, og særskilt viktig i gründerfasen. Støtte frå kraftfondet kan vere utløyssande årsak til at ein tek risikoen som følgjer med å etablere eiga verksemd.

Ei god og tenleg støtteordning i kombinasjon med god gründerarrådgjeving og tilrettelegging i form av infrastruktur og tilbod som t.d. kontorfellesskap vil vere eit godt bidrag til å auke gründeraktiviteten i Masfjorden.

5: Etablere møteplassar mellom etablerte og nye verksemder, samt offentleg verksemd.

I spørjeundersøking etterlyser respondentane meir samhandling, og fora for diskusjon og kunnskapsutveksling mellom næring og kommune. Ved å etablere møteplassar, kan ein leggje grunnlaget både for nye samarbeid bedriftene i mellom, i tillegg til å vere ein stad der kommunen hentar informasjon frå næringslivet og kan drive rettleiing.

Kommunen kan elles vise interesse for næringslivet ved å invitere bedrifter inn i kommunale organ (FOR, KOM), og slik gje dei høve til å presentere seg og komme med signal til politiske organ om aktuelle utfordringar der kommunen kan assistere.

I dag organiserer GMU i samarbeid med Næringsshagen ulike bedriftsnettverk, temasamlingar og anna på eige initiativ på tvers av kommunane. Det bør såleis vere naturleg å leggje oppgåver knytt til etablering av møteplassar og samarbeidsforum næringsliv/kommune til eige næringsselskap som ei vidareføring av dette og slik skape tettare tilknytning også til næringsselskapet (GMU).

7.2 Infrastruktur - kommunikasjon

1. Masfjordbrua
2. FV 570
3. Mobildekning

1. Masfjordbrua

Kommunikasjon har svært mykje å seie for kor attraktiv ein kommune blir sett som. Ferjestrekninga Masfjordnes-Duesund verkar i dag som ei kløft som deler opp kommunen og påverkar svært mange faktorar knytt til næringsutvikling, busetting og samfunnsliv. Brua har heilt opplagde positive konsekvensar både for kommunikasjon- og transport internt i kommunen, men også mot omverda ved å opne FV 570 som alternativ gjennomfartsåre for regionen mot Bergen. Dette vil ha openberre konsekvensar for utvikling av lokalt næringsliv langs FV570 og skape ein naturleg akse for fortetting og senterdanning. Ei utfordring i dag kan vere å skaffe arbeidsplassar for to. Ei bru vil skape ein ny pendlarregion der ein rekk arbeidsplassar både i Knarvik og i Sløvåg innan akseptabel reisetid. Ei bru må difor fylgjast opp med bustad – og næringsareal langs nemnde akse.

2. Fylkesveg 570

Fylkesveg 570 er under utbetring, noko som betrar framkomst og reduserer transportutfordringar. Utbetring av Fv. 570 er svært viktig for havbruksnæringa i regionen, både for bedriftene tilhøyrande i Masfjorden, og for sjømatnæringa i Gulen, som vil kunne nytte vegen særskilt vinterstid, for rask og «snøfri» tilkomst til E39, Andåskrysset. Vidare utbetringa av denne er viktig dersom den skal bli ei føretrekt ferdselsåre.

3. Mobildekning

Mobildekning langs fylkesvegane i Masfjorden er svært varierande. For verksemdar med lokale oppdrag er tilgjengelegheit undervegs avgjerande, kapasitet og dekning må difor oppgraderast snarast råd.

7.3 Ungdom, kompetanse og utdanning

1. Gjere bruk av næringslivet i skulen.
2. Ungt Entreprenørskap
3. Lærlingordning – tilskotsordning til lokalt næringsliv
4. Vidaregåande - og høgskuleutdanning lokalt og regionalt.
5. Årlege samlingar/karrieremesser med ungdom, næringsliv og kommune.

1. Gjere bruk av næringslivet i skulen

Ungdom er ei av dei viktigaste målgruppene for å halde folketalet oppe. Mange ungdommar flyttar ut for å ta høgare utdanning, men berre eit (lite) mindretal vender attende for å etablere seg her. Å skape tettare tilknytning til lokalmiljø og betre kunnskapen om kva mogelegheiter som finst, både når det gjeld arbeidsmarknad og gründerskap/rådgjeving er viktig og bør starte tidleg dersom ein skal nå gjennom med bodskapen. Den viktigaste arenaen for å kunne gje denne kunnskapen ligg i skulen.

Samarbeid mellom skule og næringsliv bør vere eit satsingsområde i skulen på overordna nivå i kommunen. Ny læreplan gir meir rom for praktisk arbeid i skulen, og det er naturleg å samarbeide med lokale bedrifter i arbeidslivsfag, men kan også inkluderast i fag som livsmeistring. Ei vellukka satsing krev eigarskap til fag og prosess både hjå næringsliv, lærarar og administrativ leiing slik at kunnskap om kva behov for kompetanse som krevst i næringslivet er sameinte. Organisering av skulekvardagen og tilgjengelege ressursar må også tilpassast for ei vellukka satsing.

Det er naturleg å nytte GMU som ein koordinator i arbeidet mellom skule og næringsliv. GMU skal bidra med gründerrådgjeving i skulen og elles vere ein ressurs skulane kan trekkje på i dette arbeidet, på denne måten vil ein også oppnå betre kjennskap til dei lokale verktøya ein kan nytte ved etablering av eiga verksemd.

2. Ungt entreprenørskap

Kommunen har per dd avtale med Ungt Entreprenørskap. Programmet til UE er tilpassa ny læreplan og gir elevane nyttige verktøy knytt til entreprenørskap, kreativitet og teknologisk kompetanse. Det kan vere krevjande tidsmessig å nytte seg av avtalen. Tilbodet må difor inn som ein del av årshjulet til skulane dersom ein vidareføre avtalen.

3. Lærlingordning – tilskotsordning til lokale verksemdar.

I spørjeundersøking blir det peika på at tilskot til å ta inn lærlingar vil vere eit godt tiltak for rekruttering. Lærlingordninga er ein viktig kanal for rekruttering. Mellomstore og store verksemdene nyttar seg i stor grad av ordninga i dag. Storparten av verksemdene er imidlertid små, og ei slik ordning kan vere eit godt tiltak som bidrag til rekruttering og vekst i desse bedriftene. Kommunen vil vurdere om Kraftfondet kan nyttast til ei slik ordning.

4. Vidaregåande – og høgskuleopplæring lokalt og regionalt

Fagkompetanse og høgare utdanning er etterspurt, og det er difor viktig at nærskulane kan tilby fagleg breidde og kvalitet i den vidaregåande opplæringa. Lokalt næringsliv melder om vanskar med å rekruttere rett kompetanse. Næringslivet må difor vere tydeleg på kva kompetanse dei ser behov for og denne kunnskapen må nå grunnskule og vidaregåande skule. Det må leggjast til rette for god offentleg transport slik at ungdommen kan bu heime lengst mogeleg og likevel kunne gå på sin vidaregåande nærskule.

5. Årlege samlingar med ungdom, næringsliv og kommune

Det er viktig å halde kontakten med utflytta ungdom; for å vise at me ynskjer dei heim, for å informere om bu- og karrieremoglegheiter og byggje nettverk. Dette kan organiserast som «Bergenstreff», der næringsliv, offentleg verksemd og organisasjonsliv er representerte. Det er naturleg å nytte GMU ved praktisk tilrettelegging og gjennomføring av denne typen arrangement.

Som ein del av oppgåvene i næringsutviklingsselskapet ligg også gjennomføring av årleg karrieremesse med særskilt fokus på ungdomsskuleelevene i regionen. Det er viktig at lokalt næringsliv og kommunen stiller opp her, -ikkje berre for direkte rekruttering, men også for å vise fram verksemder og framtidige mogelegheiter.

7.4 Marknadsføring og omdømebygging

- 1. Fellestiltak knytt til marknadsføring i Masfjorden – felles informasjonskanal.**
- 2. Kompetanse knytt til marknadsføring og omdømebygging.**
- 3. Mottakskultur**

1. Fellestiltak knytt til marknadsføring

Masfjorden kommune leverer gode tenester og scorar godt på statistikk over kor nøgde innbyggjarane er med desse, og utmerker seg særleg innan kulturfeltet. Aktiv marknadsføring av dette i samband med utlysing av stillingar er første steg på vegen til å bli kjend med kommunen.

Ved googling av Masfjorden, er dei kommunale sidene det første som dukkar opp, og kommunal informasjon er viktig når det kjem til kommunalt tenestetilbod. Det finst ingen informasjonskanal som fortel om korleis det er å leve og bu her, kva lag og organisasjonar som finst eller næringsliv mm.

Å etablere ein felles informasjonskanal både for dei som bur her og dei som skal flytte hit vil difor vere eit godt initiativ og må løysast i fellesskap mellom næringsliv, frivillige organisasjonar og det offentlege. Ei slik side er også enkel å dele i sosiale media. Forslag til utforming av denne kan vere som Hyllestad kommune si side <https://www.hyllestad.info/> som har vore ein viral suksess. Hovudformål med dette er å gjere det *enkelt* å finne *heilskapleg* informasjon om kommunen.

Det er elles avgjerande at all informasjon på nettsidene er oppdatert innan alle tenesteeiningar og fagfelt.

Masfjorden kommune er medlem av Visit Bergen, men utnyttar i for liten grad tilboda som følgjer med dette. Marknadsføring av reiselivs -og servicetilbod er ein viktig del av omdømmebygginga i ein kommune, t.d. bør informasjon om hendingar som finn stad i kommunen innan kultur og idrett alltid ligge under «hva skjer»-fana på nettsidene til Visit Bergen, (gratis).

Skilting langs hovudvegane og elles informasjon om lokale tilbod er etterspurt av lokalt næringsliv over heile kommunen, men er ein prosess som kan vere tidkrevjande og forvirrande då det er ulike instansar som handsamar saker alt etter kva veg det er snakk om. Kommunen bør gå inn som drivar av fellesprosjekt i kommunen med kartlegging av tilbod og behov i samarbeid med lokalt næringsliv for ein meir effektiv prosess.

2. Kompetanse knytt til marknadsføring og omdømmebygging.

Aktiv bruk av sosiale media er viktig i ei verd som blir stadig meir digital når det kjem til innhenting og deling av informasjon. Kompetanse knytt til bruken av sosiale media, bruk av redaksjonell omtale og historieforteljning er såleis viktig for å nå ut til eigne og nye innbyggjarar. Å utarbeide ein strategi knytt til korleis ein ynskjer å framstå, kva ein vil fortelje, korleis det skal gjerast og kven som har ansvar for det vil vere eit godt utgangspunkt for eit arbeid som må gjerast kontinuerleg. Avsnittet må sjåast i samanheng med punkt 1.

3. Mottakskultur

Det er viktig at alle eigne tilsette, innbyggjarar og næringsliv er medvitne på rolla som ambassadørar for eigen kommune. Alle som møter potensielle næringsaktørar, etablerarar, og andre brukarar må ha kunnskap om kva tilbod som finst og kven som kan svare meir utfyllande. Planverk må vere oppdatert slik at administrativ leiing kan gje rask og tilstrekkeleg assistanse for å etablere og vidareutvikle verksemd.

Eldsjeler eller samfunnsentreprenørar gjer ein svært viktig jobb i og for lokalsamfunnet. Å arbeide vidare med tiltak anten det er i bygdene og/eller knytt til ressurspersonar i kommunen er svært viktig då desse i stor grad klarar å mobilisere og aktivisere ressursar innan friviljug sektor som det offentlege ikkje alltid når. Aktiv støtte til initiativ og ressurspersonar som kan promotere kommunen skal vere ein naturleg del av denne haldninga.

7.5 Næringsutvikling – nye næringer eller utvikling av eksisterande verksemd? Ja, takk. Begge delar

1. Kultur, reiseliv, lokalmat og landbruk: nettverks –og idèsamlingar.
2. Havbruk
3. Bruk av naturressursar til nye næringer – kraftkrevjande industri/datalagring. – Strategi ved etablering.

1. Kultur, mat, landbruk og reiseliv

Reiselivs- og servicenæringa i Masfjorden utgjer isolert sett få bedrifter, men er viktige som pådrivarar for meir næring innan både reiseliv, verksemdar knytt til lokalmatprodusentar, kultur og historie og aktivitetstilbod. Samarbeid mellom verksemdene og bruk av tilbodet er difor viktig for å utvikle næringa vidare.

Tradisjonelt har landbruk vore ei stor næring i Masfjorden, og siste åra har ein sett ei stor utvikling i vilje til innovasjon knytt til tilleggsnæringar innan mat, overnatting og opplevingar. Det er difor naturleg å sjå denne næringa i samanheng med reiselivsnæringa. Tettare samarbeid og integrering mellom landbruksetat og næringsapparat vil difor vere fornuftig. Dette vil sikre at landbrukssektoren i større grad kan trekkje på kompetanse frå andre bransjar som kan nyttast i utviklinga av tilleggsnæringar. Vilje til utvikling i denne næringa kan demme opp for reduksjonen i tal arbeidsplassar i landbruket. Masfjorden har gode føresetnader for å vidareutvikle Masfjorden som eit reisemål med kultur, historie og mat i sentrum.

Næringa sjølv må ta ansvar for eiga utvikling og vere leiande i produktutvikling og pakking av nye tilbod. Tilrettelegging og praktisk hjelp til å samle næringa for å skape ein arena og eit nettverk for tettare samarbeid, som også inkluderer landbruks- og kulturnæring, er eit viktig bidrag frå det offentlege som kan gjerast via næringsutviklingsselskapet GMU.

Masfjorden ligg «midt på treet» når det gjeld fritidsbustader i nye Vestland fylke, men likevel godt under gjennomsnittstal. (718 einingar/2019/SSB). Tilreisande med hytter i kommunen er ein viktig del av reiselivsnæringa, og viktige bidragsytarar også for anna lokalt næringsliv. I artikkelen «Hyttekommunenenes økonomi», Knyt Løyland m/fl. Telemarksforskning, 2017, går det fram at hyttebygging gir netto gevinst for lokalsamfunnet, sjølv der det ikkje er eigedomsskatt på hyttene. Masfjorden er ikkje godt forspent med areal slik at opning for meir hytteutbygging må også sjåast i eit arealperspektiv, men i eit næringsperspektiv vil noko større utbygging vere av det gode.

2. Havbruk

Det er eit generelt ynskje innanfor akvakulturnæringa at utviklinga og planlegginga i sjø i større grad må avklarast på overordna nivå enn det som er tilfellet i dag. Arbeid med felles arealplan for Nordhordlandsregionen er under arbeid, men er forseinka som følgje av kommunesamanslåingar i regionen.

Endringar i lokalitetar som følgje av miljøutfordringar knytt til oksygeninnhald i Masfjorden, har medført at ein har sett seg nøydd til å gjere endringar i lokalitetar då utsleppsløyye er trekt attende

eller redusert. Teknologi knytt til lukka merdar kan likevel opne for bruk av nokre av desse lokalitetane.

I høyringsfråsegn for ny arealplan har fylkesmannen

I arealplan frå 2019 er det lagt til rette for ny akvakulturnæring på utsida av terskelen, samt lenger ute i Masfjorden, i tillegg til sjønært areal på Kvingo/Katlegrova tiltenkt landbasert akvakulturnæring. Innvendingar frå fylkesmannen medførte krav om ferdigstilling av regional arealplan for sjø før desse areala kan takast i bruk. Det er difor viktig at kommunen pressar på for ferdigstilling av denne planen slik at lokal utviding ikkje stoppar opp.

3. Bruk av naturressursar – kraftkrevjande industri og datalagring

Som mange kommunar i Vestland, er Masfjorden rik på kraftproduksjon, og BKK er største private arbeidsgjevar i Masfjorden (2019). (HI Matre off. aktør.) Det er ei målsetjing å auke verdiskaping frå kraftproduksjonen. Regjeringa la difor fram nasjonal datasenterstrategi i 2018 med mål om å etablere datasenter i heile Noreg, fylgt opp av regional strategi frå 2020 utforma av Invest in Bergen, på vegne av eigarkommunane, (bl.a. Masfjorden) og Vestland fylke.

Datasenter er ei ny næring i vekst, og det er god grunn til å tru at denne veksten vil fortsetje ettersom mengd data, som blir produsert av oss, aukar eksponentielt. Kraftproduksjon, næringsareal, fiberdekning og tryggleik knytt til energileveranse (redundans) medfører at Matre peikar seg ut som ei naturleg plassering, og kommunen har godkjent reguleringsplan for dette hausten 2020.

Eigen strategi for datasenter bør etablerast for å sikre best mogeleg effekt av best mogeleg lokal samfunnsutvikling, og må også vere politisk forankra og knytt til kommuneplanens samfunnsdel. Ein slik strategi skal vere tydeleg på korleis kommunen kan leggje til rette for infrastruktur og tenester utover det som gjeld regulering av areal for å skape ein attraktiv stad for etablering både for (nye) innbyggjarar og (nytt) næringsliv.

a) I samarbeid med lokalt næringsliv må ein sjå på korleis lokale verksemder kan utvikle nye tenester, arbeidsplassar og verksemder i tilknytning til datasenteretableringa.

b) Ein må sjå på om ein finn rett kompetanse lokalt, og om ikkje, korleis ein kan rekruttere denne kompetansen med mål om etablere den lokalt.

c) Masfjorden som bustadkommune – sikre tilbod knytt til bustader og tomtar. Kommunen må framheve bustadkvalitetar knytt til oppvekst/tenestetilbod, samt kulturtilbod og få på plass eit prospekt som kan nyttast i marknadsføring av kommunen digitalt og evt. i papirform i denne og andre samanhengar. Sjå elles pkt. 7.4.1.

Det er ei kjend sak at straumnettet i regionen har høg belastning, ei utfordring som i all hovudsak ligg i transmisjonsnettet. Eigar av nettet, Statnett, jobbar med dette og tiltak er venta i 2021, men det kan ta mange år før kapasiteten kan møte etterspurnad. Det er difor viktig at også lokal leiing pressar på for å påverke nasjonale prioriteringar knytt til dette.

8. Lokalsamfunnsutvikling

Strategisk arbeid med lokal utvikling over tid, er sentralt i arbeidet med å skape gode stadar å bu, å vitje og å drive næring i.

Kompetansesenteret for distriktsutvikling har utarbeid ein såkalla 10-punktsmodell for lokalt utviklingsarbeid (Distriktssenteret - kompetansesenteret for distriktsutvikling, 2018). Den handlar om å finne kva som er kvalitetane ved staden og å kunne utnytte desse på ein strategisk måte. Deretter må desse kvalitetane kommuniserast ut til målgrupper ein vil nå.

Kommunen har tidlegare gjennomført stadanalysar som gir eit godt grunnlag for å vurdere kva som er spesielle kvalitetar ved desse bygdelaga. Dette vil vere eit godt utgangspunkt dersom kommunen ønskjer å arbeide systematisk med lokalsamfunnsutvikling.

10-punktsmodellen inneheld følgjande trinn:

1. **Målanalyse:** Val av overordna mål lokalsamfunnet ønskjer å nå
2. Kartlegg stadskvalitetar: Analyse av kva for stadskvalitetar lokalsamfunnet kan posisjonere seg på
3. **Samfunnsanalyse:** Analyse av utviklingstrekk i samfunnet som påverkar lokalsamfunnet.
4. **Målgruppeanalyse:** Analyse av kva for målgrupper lokalsamfunnet er avhengig av for å vere attraktive og for at ein skal nå måla
5. **Val av posisjon:** Val av ein posisjon som appellerer til dei prioriterte målgruppene
6. Forankring: Sikre at flest mogleg stiller seg bak posisjonen som er vald
7. **Identitets- og omdømekartlegging:** Analyse av kva både eigne innbyggjarar og folk utanfrå meiner om lokalsamfunnet
8. Handlingsplan: Etablering av handlingsplan for utvikling av stadskvalitetar
9. Organisering og finansiering: Sikre gode resultat med god organisering og finansiering
10. **Langsiktig utviklings- og kommunikasjonsarbeid:** Styrking av stadskvalitetane, utvikling av nye og formidling av resultatet.

Oppsummert:

- Ta i bruk dei stadanalysane som tidlegare er utførte i ulike delar av kommunen.
- Syt for at innbyggjarane vert aktivt trekte inn i arbeidet.
- Bruk stadanalysane aktivt i planarbeidet.

9. Framtida

Koronapandemien har vist at folk evnar å ta i bruk teknologi og nytte mogelegheitene som ligg i denne i så stor grad at mange verksemder vurderer om dette skal bli den nye normalen. Dette representerer ei mogelegheit for ein kommune som Masfjorden, som kan skilte med tilnærma full fiberdekning og med akseptabel pendlarveg inn til dei store arbeidsplassane i Bergensregionen. Me har barnehageplassar, gode skular og eit rikt kulturliv, og er ikkje avhengige av store investeringar for å ha stor nok kapasitet. Tenestene er dessutan av høg kvalitet.

Skal ein håpe på effekt av dette må det imidlertid også følgjast opp med tilbod om bustad, fellesskap, etablerarrettlegg og godt tenestetilbod. Dette er eit arbeid som krev gjennomført og strukturert arbeid over tid, men kanskje har me ei betre opning enn elles nett no.

Forprosjektrapporten til Masfjordsambandet syner at realisering av dette prosjektet er særskild viktig for å gi næringslivet eit løft i kommunen. Næringslivet vil kunne agere raskare og vere betre integrert i regionen, så vel som internt i kommunen. Satsing på ungdomen er særskild viktig for framtidig vekst i næringslivet. Dei er ein stor ressurs og me må ta arbeidet med ungdom på alvor og lytte til deira ønskjer.

Litteraturliste

Strategisk næringsplan, 2017-2020, Masfjorden kommune

Kommunedelplan samfunn, 2012-2024, Masfjorden kommune

Kommuneplan for Masfjorden kommune, 2018-2030

Regional Analyse for Masfjorden kommune, 2018, Telemarksforskning

Distriktskommuner som lykkes godt med næringsutvikling – notat til distriktsnæringsutvalget 2020, Distriktssenteret januar 2020.

Hvordan rigge seg for å bli best på næringsutvikling? Distriktssenteret, 2018

Regional datasenterstrategi, Invest in Bergen, 2020

COWI/Menon Econimcs; Nye muligheter i Bergensregionen, Menonpublikasjon 60/2019

Hyttekommunenenes økonomi, LARS-ERIK BERGE professor, Institutt for samfunnsøkonomi, NTNU, KNUT LØYLAND forsker, Telemarksforskning, OLE HENNING NYHUS phd-kandidat, Institutt for samfunnsøkonomi, NTNU, 2017

Vedlegg

Spørjeundersøking til næringsdrivande, Masfjorden kommune, september 2020.

Figur 1: Berekraftmåla FN

Figur 2: Folketalsutvikling Masfjorden, SSB, 2020

Figur 3: Inn – og utflytting, Masfjorden kommune, 2019 – Kommuneprofilen/SSB

Figur 4: Fødselstal/døde, Masfjorden kommune, 2019 – Kommuneprofilen/SSB

Figur 5: Næringsstruktur Masfjorden kommune 2020 – Kommuneprofilen/SSB

Figur 6: Sysselsetjing og verksemder i Masfjorden kommune, - talmateriale SSB, tabell GMU.

Figur 7: SWOT-analyse, oktober 2020, Gulen og Masfjorden Utvikling